

INDIAN SCHOOL DARSAIT
DEPARTMENT OF SANSKRIT
CLASS IX – SANDHI – 1
2018-19

1 रेफसन्धिः

ध्यानेन पठत

नराणां लतानां भ्रातृणां वृषेण त्रीन् - अत्र न ण वा रेखाङ्कितं कुरुत ।

विधिः

- 1 र वर्णात् परं यदि “न्” वर्णः समानपदे वर्तते तर्हि तस्य स्थाने “ण्” भवति ।
- 2 एवम् “ऋ ऋ ष” वर्णाभ्यां परः अपि ‘न्’ वर्णः ‘ण्’ वर्णे परिवर्तते ।
- 3 पदान्ते ‘न्’ स्थाने ‘ण्’ न भवति ।

उदाहरणानि

भाषणम् _____	वृषेण _____	पुरुषेण _____	शूर्पणखा _____
भीषणः _____	कर्णः _____	वर्णनम् _____	पोषणम् _____
किरणाः _____	परिणामः _____	स्वसृणां _____	वारिणि _____
आकर्षणम् _____	अरिणा _____	श्रवणम् _____	कृष्णः _____
रामेण _____	ऋणम् _____		

पदान्ते उदाहरणम्

ऋषीन् _____	रामान् _____	पितृन् _____	त्रीन् _____
वृषान् _____	हरीन् _____	स्पृशन् _____	आरोहन् _____
रक्षन् _____	आरूढान् _____	महर्षीन् _____	वीरान् _____

इदमपि ध्यानेन पठत ।

रचना प्रपञ्चेन रटन्तम् रलेन - अत्र न स्थाने ण भवति । कथम् ?

विधिः 2

सह्यव्यवधानम् असह्यव्यवधानम्

असह्यव्यवधानम् : चवर्गः टवर्गः तवर्गः ल् श् स्

उदाहरणानि सावधानेन पठत ।

ईदृशेन _____ रक्तेन _____ प्रलापेन _____ मारीचेन _____

दर्शनानि _____ परिवर्तनम् _____ मूर्तीनाम् _____ गृहस्थेन _____

अभ्यासः (write the reason in bracket).

1 रचना (___)	2 रलेन (___)	3 गच्छन् (___)	4 कारणम् (___)
5 गृहाणि (___)	6 रटन्तम् (___)	7 रूप्यकाणि (___)	8 प्रयाणम् (___)
9 प्रवासेन (___)	10 साधून् (___)	11 रामचन्द्रेण (___)	12 वर्धमानः (___)
13 रोगेण (___)	14 प्रवासेन (___)	15 गृहस्थेन (___)	

2 लकारसन्धिः

विधिः त् + ल = ल्ल

उदाहरणानि

उत् + लिखितम् = _____

उत् + लासः = _____

उत् + लङ्घनम् = _____

उत् + लाङ्गूलम् = _____

तत् + लीनम् = _____

3 रेफसन्धिः

विधिः

ह्रस्वस्वरः र + र = दीर्घस्वरः

उदाहरणानि

अन्तर + राष्ट्रियः = _____ (___) निर + रवः = _____ (___)

गुरुर + रक्षकः = _____ (___) अन्तर + राज्यम् = _____ (___)

निर + रसः = _____ (___) निर + रजः = _____ (___)

निर + रोगः = _____ (___) निर + रुजः = _____ (___)

पुनर + रमते = _____ (___)